

Locuina Redactorului

si

Cancelaria Redactiunii

e in

Strat'a tragatorului [L6-
vésztoka], Nr. 5.

Articolile nefrancate nu se vorc
primi deoatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joui-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiu.
Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre cisee lune . . . 5 „
Pre anulu intregu . . . 10 „
Prezentu Romanu:
Pre intregu 30 Pr. = 26 lei
Pre 6 luni 16 „ = 14 „
Pre 3 luni 8 „ = 8 „
Pentru inserciul:
10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a tim-
braie pentru fiecare care publica-
tione separatu. In loculu deschis
20 cr. de linia.
Cui esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 12. Febr. 1873.
31. Jan.

Discussiunile asupra bugetului in
Camer'a Ungariei totu mai producu
cate unu incidente plinu de invetiatur
ra pentru nationalitati si deputatii lo-
ru, mai alesu cei d'in majoritatea
guvernamentale. Asia la § ulu pentru
spesele gendarmariei d'in Transsilva-
nia opoziitiunea cerea parte a se ster-
ge cu institutul d'impreuna, parte ca
gendarmaria se se subordine ministe-
riului militieloru (honved) precandu
guvernamentali cereau a se sustiené
si mai de parte pentru infrenarea na-
tionalitatiloru Transsilvaniei, mai ca
nu se dicea verde ca trebuescu in contr'a
Romaniloru, pre cari unii oratori, nu
se rusnara a-i numi: communisti, nu
de a dreptulu, ci lassandu a se intiel-
lege. Se afflata si de aceia cari ac-
centuara ca fara gendarmaria si cu
pandurii ung. in Transs. ar inflori be-
chiarismulu ca si in Ungaria, vedi
Segedinu. Noi nu ne infioramu de
gendarmaria, ba o preferimu pandurilo-
ru ung. acesti patroni si complici ai
talhariloru, dar ne revolta nerusinatele
preteste cu cari apperara, intre alii
comitele Kemény István, institutul de
gendarmaria. Magiarii preste totu si
cei d'in Transs. specialminte nu sunt
decatu politiaii nationalitatiloru si a
nume a Romaniloru, tendintiele loru
pretodindene si in bugetu se vedescu
a si spre magiarisarea cu totu pretulu
si spre infrenarea agitaciuniloru nati-
nali, cum d'icu ei, era cum noi dicemu,
spre appesarea nationalitatiloru.

Din Romania libera avemu se in-
registramu unu faptu de mare impor-
tantia, unu triumfu allu libertatii si a
nume a libertatii de pressa, care sin-
gura a ramas inca neforfecata de
omenii, cari de patru anni in coce
conducu destinele Romaniei pre calle
pucinu nationale, ca se nu dicemu
contranationale Meritul triumfului
este al u Camerei preste totu si in
parte allu unoru barbati eminenti
d'intre cari unii aderinti chiaru ai gu-
vernului actualu au sciutu dovedi ca
patriotismulu loru este mai pre susu
de interesele guvernamentali sau chi-
aru parteculari, personali. Guvernulu
actualu, ca tote guvernele retrograde
d'in lume, au fostu adese ori, ba nein-
cetatu atacatu de pressa opoziitiunale,
care i-au criticatu si condamnatu mai
tote faptele, si in acesta missiune a ei
au potutu si peccatu in ultra-zelulu
ei, ba concedemu ca unele organe alle
pressei au potutu si degenera, guver-
nulu vrendu a si resbuna au incercatu
prin inchisore preventiva, — ca d. e.
cu D. Costinescu, inteligentele
Redactoru allu diariului „Romanu-
nulu” cu D. Gr. Ballianu,
etc. — prin processe intentate res-
civitoru diarie opoziitiunali a intimidá
press'a, dar' vedindu ca curtea cu ju-
rati nu vre se scia de servilismu, ci
ab-olve de a rondulu priu verdictulu
seu suveranu pre cei persecutati de
guvernu, au creditu ca va fi mai
cu scopu se cutedia a incerca schim-
barea legii, credindu totodata ca acesta
Camera, care i dedusse atate semne de
suppunere servile, lu va secunda si
asta data, dar' guvernulu s'a insiellatu
amaru. Camer'a i a strigatu „pana aci,
si nu mai de parte!” dandu-i se in-
tietlega, ca prietenia nu merge pana
a-lu spriginu intru tendintiele surrupa-
torie libertatii cellei mai scumpe, a

carei importantia insi si deputatii gu-
vernamentali o sciu appretiu. Era
vorb'a d'a se schimbá articii 58 si 96.
d'in codicele penale, propunendu-se
aspre mesure in contr'a diaristicii:
autorisarea d'a se da mandate de de-
punere ori de cate ori i ar fi placutu
poterii essecutive. Onorea initiativei
spre a face imposibile incercarea gu-
vernului este a Dlui Titu-L. M a i o-
r e s c u, unulu d'in deputatii majori-
tatii guvernamentali, care, precum dice
„Reform'a” ca si cum ar fi vrutu
se-si spelle cate va d'in peccatele an-
teriori, spuse pre facia guvernului
c'aceste mesure nu sunt alta ce-va,
decatu unu attentatu mascatu in con-
tr'a constitutiunii. Emendamentulu, ce
D. Maiorescu l'a propusu si sustienutu
cu multa elocintia, a decisu a supr'a
sortii proiectului guverniale. Eminen-
tele professoru de la universitate de
Iassi, care prin agerimea mintei salle
seu, inca de teneru, se descepte at-
tentiunea filosofiloru germani, au fostu
asta data la innaltmea misiunii salle.
Acesta este callea cea addeverata pre-
care trebue se merge D. Maiorescu,
acesta responde si numelui si talinteloru
d'alle. Sicitur adastru! Proiectulu de lege
allu guvernului ce intru atate de-
gustasse pre betranulu publicu
Ces. Bolliacu, de altmintrea
guvernamentale, in catu in an
si indignatiunea sa dechiaru
unulu d'in Nuii „Marpesin”
loru” ca se retrage de pe terenulu
diaristicii, — au fostu desnaturatu
— dice „Tramp. Carp.” de emenda-
mentele neobositoru luptatori DD,
C a n t i l l i, N. I o n e s c u si de
isbirele vigorose alle oratorului V e r-
n e s c u, incatu acellu proiectu, ajunsu
una pocitura schidola prin atate slu-
tiri au ingenunchiatu in fine sub lo-
vitur'a de gratia ce i-a datu de pre-
tribuna D. M. C o g a l n i c e a n u,
care scie unde se isbesca candu-si da
lovitur'a, care in mateia de pressa
scie mai multa carte decatu Camer'a
intrega, avendu codicele vechiulu
publicitu intr'una mana si codicele espe-
rimentalului ministru in cealalta. Ur-
mandu apoi fericitulu emendamentu
allu Dlui Maiorescu, spriginutu cu for-
tiele logice alle argumentariloru salle,
fu adoptatu cu 42 votu, contr'a 35.
— Acestu daru fu addusu tierrei in
prediu'a lui 24. Januariu, di de bunu
auguriu pentru Romania.

In dina de 18/30 Jan. a. e. mare
le collegiu electorale allu Romaniei,
intrunindu-se adeca, Senatulu si Ca-
mer'a conformu legii noue, pentru al-
legerea Episcopiloru, dupannu Te Deum
solemne, trecundu in sal'a siedintieloru
Camerei, au processu la actulu alle-
garii noiloru eppi, pentru scaunele va-
cante. D. Ministru Cr. Tellu communi-
ca collegiului elect. ca Pr. Ssa Parin-
tele Dionisiu, eppulu de Buzu (cu-
noscutu de pietatea, patriotismulu seu
si multele binefaceri prin cari si-a il-
lustratu numele acestu archieru, ori-
ginariu d'in Transsilvania au incetatu
d'in vietia. Vacantia facuta prin ace-
sta morte se decide a se completá prin
noua convocare, ceea ce s'a si facutu.
Resultatulu votului au fostu: Par. arch.
A t h a n s i u Troados au fostu pro-
clamatu eppu pentru eparchia Rom-
nicu-Válcea, Par. arch. Isai'a Dio-
clea V i c o l u, pentru epar. de Ro-
manu; Par. arch. Iosifu Maronu N a-
n i e s c u pentru curtea de Argesiu si
Par. arch. I n n o c e n t i u, pentru

Buzu. — Opiniunea publica se arreta
prea multiamita mai alessu de celle
trei allegeri, precandu cea d'in urma
se pare a placé numai guvernamenta-
liloru, ca-ce liberalii au luptatu pen-
tru Par. arch. Genadiu, ca unulu d'in
cei mai eruditi prelati ai Romaniei.
Numirile prin allegere sunt de preferitu
totu deaun'a numiriloru prin decrete
domnesci.

Obstacellele progressului in beserie'a nostra gr. or.

Omulu de la natura este aplicabilu
spre bine si réu. Fia care momentu ni
arreta ca se dejosese la cea mai
cumplita corruptiune si d'in contra se
innaltia la cellea mai sublime virtuti.
Desvoltamentulu omului intru aceste
doue direptiuni depinde de la giuratori,
crescere, relegiune, ma si de la statulu
in care se afla. Chinesii, indianii, tur-
cii si alii se deschilinescu de noi mai
in tota privintia. Noi, cari ne nutrimu
sub o clima si ne crescemu in appro-
piare, inca ne deschilim unulu de
citra altulu, in catu dara observamu,
ca la casa vecinului, este abateru de
la a nostra. Tote depindu de la impre-
giurari. — Romanulu, se deschilinescu
de unguru, de neamtii, ca-ci nu este
in stadiulu culturai acestoru-a si a
celoru-lalte nationalitati conlocutorie.
vitate; alta este crescerea, relegiunea
ect. Si ore pentru ce? Intrebarea ace-
ta in tota intemplanrea pretinde multa
sinceritate. Ca teneru, d'in pucine con-
versari si correlatiuni ce le avui cu
unii fii ai beseriei nostre, potu se
maturisescu, ca multe defecte am ob-
servatu intre ei. Se le vedemu dara
negru pre albu.

Unii tienu si d'icu ca: poporulu nos-
tru nu este demnu d'a se lumina pana acolo,
ca se si-cunosca dreptulu; ei in locu de
statutulu organicu; sap'a, cos'a si fur'a se i
se deé in mana. Apoi se nu aiba voia libera,
ci lasa fia inca machina, carea se se conduca
prin ce-va seu prin cene-va. Era apoi in reli-
giune, credintia orba si superstitiunea se i fia
devis'a. Ce se atinge de statutulu organicu, daca
o data l'avemu, ar' trebui ca cellu pucinu se
ni se deé si essecutiv'a d'in partea guvernului,
ca poporulu nostru se se induplice la deobli-
gamentele, cari ni le detoresce, (va se dica
se aiba brachiulu la spate.) Déca se voru
intempla aceste astfelu, ne vomu felicita cu ei!

Atata este, ce unii d'in cleru ar
affla de bine pentru poporulu nostru!
Am tacutu, si nu le mai sciamu ce
se li respundu la aste, ci suspinamu
in mine, cugetandu: „Domne! inca
suntemu in abissulu intunereculi! In-
ca nu ne cunoscemu unii pre alii, in-
ca nu scimu appretiu binele de réu!
Triste esperintie! Intr'adeveru triste!
si inca demne de compatimitu si de
sbicuitu!

E dreptu, ca ceea ce a primitu po-
porulu nostru prin stat. organicu, —
i este cam antecipata spiritului; dara
negamu ca ar fi si seclului in care se
affla. E dreptu, ca e estinsa ran'a si
corruptiunea intre poporulu nostru, si
ca de multe ori e factorulu cellu mai
infioratoriu a fara de legiloru. Ei, dar'
deca essistu aceste in sinulu lui, la
ce, si cui se li insusim? Préfresce, ca
impregiurariloru in cari devine, si
apoi unoru factori, cari lu conducu —
preotiloru care nu lu lasa a se desvolta
dupa recerintiele tempului, seu dora
nici sunt in stare a-lu conduce, ca se

se urce la gradulu sentiului de una-
nitate.

Ecce unde damu de obstacellele
progressului!

Intr'adeveru procedur'a unoru preoti
facia de poporu, dupa cum se dove-
desce, este, neloiela; deci n'avemu ce
ne mira ca poporulu nostru si in tem-
pulu de facia treiera ca boulu, si ca
insu-si pre sine nu se considera de
omu, ci dupa cum adeseori lu audim
dicendu: „d'apoi ca noi suntemu boi, vi-
te” etc. — Poporulu nostru dupa na-
tura lui romanescu, nu este asié
dupa cum unii lu inchipuescu. Ellu
are frontea lata. . . Se pote dara de-
voltá moralicosce! Numai se-i vorbim
despre Ddieu, despre morala, si virtute,
si apoi vomu vedé catu e de maies-
tosa natura romanului! Ne vomu con-
vinge, ca i-va placé binele, si se va
delectá in virtute si se va nesuá la
progressu. Si-va canosce dreptulu, si
nu se va estinde, d'in ce i croiesce le-
gea, cu unu cuventu: nu va abusá de
ea. Natur'a lui' prin assemenea giur-
stari se va applicá totu spre bine si
va iubi ceea ce este bunu, frumosu si
nobilu. Si apoi singuru va dice: „se
daru preotulu' ceea ce este a preotului.”
prin urmare nu-i va fi lipsa de bra-
chiulu statului (de essecutiva) ca se-lu
induplice la cellea domnediesci.

Haralampiu.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 7. Febr. 1873.

Presiedintele Bittó deschide siedintia
la 10 ore d'in di si dupa verificarea proces-
sulu verbalu d'in sied. precedentu, annuncia
mai multe petitiuni, cari se trecu la comis-
siunea respectiva.

Camer'a trece apoi la ordenea d'illei si
continua desbaterea a supr'a bugetului mi-
nistrului de interne. Intre posturile ce s'au
votatu in siedintia de asta-di se afla si celle
44.000 fl. pentru ajutorarea conservatoriului
si a opere. Cu privire la acesta rubrica se
nasce una discussiune mai infocata. Deputatulu
U r m é n y i propune, ca acesta summa se
nu se mai votedie sub titulu mascatu de pana
acum, ci sub adeveratulu titlu „pentru teatrulu
nationalu ungurescu.” Multi si din multe puncte
de vedere vorbira contra acestei propunerii, cu
tote acestea inse propunerea se accepta si
asié acelle p a t r u - d i e c i s i p a t r u d e
m i i floreni sunt d'a se considerá ca ajutoriu
annualu pentru teatrulu ungurescu.

Siedintia de la 8. Febr. 1873.

Siedintia se deschide la 10 ore d'in di.

Tamasia P é c h y adressedia ministrului-
presiedinte urmatori'a interpellatiune: Avendu
in vedere, ca este in contradicere cu indepen-
dintia de statu a Ungariei, daca ea in ma-
rele titlu allu monarcului se insira intre pro-
vinciele austriace chiaru si in comunicatiunea
internationale; considerandu ca titulatura
„Mare voivodu allu voivodatului serbescu” nu
si-affa basa nici intr'o lege vechia; dar' nici
noua; considerandu in fine, ca imperatorele
Austriei nu pote portá unu titlu, pre care
insu-si, ca rege allu Ungariei, l'a stersu; —
intrebu pre d. primu-ministru, ca are cunos-
cintia despre impregurarea, ca titulu cellu
mare allu monarcului ignoredia si acum esis-
tintia de statu si independintia Ungariei, si
ca in Vienna se intrebuintiedia inca si acum
una espressionu, pre carea regele Ungariei a
stersu-o? — Are d. primu-ministru de cugetu
a lucrá intru acolo, ca marele titlu allu mo-
narcului si in celle-lalte tierre alle M. Salle

să se întrebuințieze asié, încatu se nu vina în contradicțiune cu pusețiunea de statu si cu integritatea Ungariei? — Interpelatiunea se comunica în scrisu ministrului-presiedinte.

Camera trece apoi la continuarea dezbaterii speciale a asupra bugetului ministrului de interne. D'între summele votate în ședinți'a de asta-di înregistrăm aici 10.000 de die c e m i floreni pentru ajutorarea celor care sunt cercati de daune elementari; apoi 626.610 fl. pentru pensuni; 61.724 fl. pentru comissariatul reg. d'în Transsilvania, pentru direcțiunea fundurilor pentru desdaunarea pământului și pentru comisiunile verificatorie.

Ședinți'a de la 10. Febr. 1873.

Ședinți'a se deschide la tempulu îndatnatu.

Alessandro Trifunatiu prezintă unu proiectu de rezoluțiune rogându camera, ca să-lu îde în debattere îndata după deliberrarea bugetului ministrului de cultu și instrucțiune publica. Proiectulu suna astfelu: Camera însărcinată pre guvern, și specialu pre ministrul de cultu și instrucțiune publica, ca acestu-a să-i presinte unu repprtu detaliatu despre caus'a, necesitate și scopulu emiterii comissariatului regescu în affacerile beștericii serbăci; mai departe, despre instrucțiunea s'a datu acestui comissariu în privinți'a plenipotinței și activității lui, precum și despre impregiurarea, dacă emitterea acestui comissariu reg. este în consonanță cu art. de lege IX. d'în 1868 sau nu. La acestu repportu se se accluda apoi tote acele și gravanițele partitelor; ér pana ce se va întâmplă acest'a activitatea lui Majthényi se se restringa numai la acele affaceri, cari, sunt îndegatate în rescriptulu reg. relativu la dreptulu de supraveghiare.

În privinți'a acestui proiectu camera decide, că va decide mai târziu.

Se continua apoi debatterea speciale a asupra bugetului ministrului de interne. — Pentru 750 de organe politiale (gendarmaria) în Transsilvania s'au preliminaru 386.000 fl. prezintă unu proiectu de rezoluțiune, după care camera ar avé să însărcinată pre ministrul de interne, ca să ascerne câtu mai currendu unu proiectu de lege despre desființarea gendarmeriei în Transsilvania și despre organizarea politiei.

În urm'a acest'a se nasce o discussiune mai lunga, carea înse termina cu acceptarea summei preliminate. D'între summele ce se mai votedia în ședinți'a de asta-di însemnămu aici inca 20.000 fl. pentru transferarea arhivei Transsilvaniei la Bud'a, și cu acest'a bugetulu ministrului de interne este deliberratu.

Discursulu

dului deputatu nationale **Sig. Borlea**, rostitu în camera reprezentantilor Ungariei în diu'a de 16./28. Jan. 1873., la debatterea generală a sup'ra bugetului pentru acestu annu.

(Fine.)*

Guvernulu și partid'a sa cu voce nalta se lauda că atât'a si atât'a facutu spre înaintarea învătământului popularu. Eu credu înse că nu e grău a dovedi, cumcă guvernulu și în caus'a educatiunii popularu, ca și în tote câte a facutu și face, face d'în done puncte de vedere: d'în punctulu de vedere alu p a r t i d e i și alu m a g i a r i s a r i i. Căci lesne se pote dovedi cum-că guvernulu la denumirea inspectorilor scolari, prevediuti cu lefe mari, și cari nimica nu lucra, a cautatu și a aplicatu nu pre omenii de specialitate, ci pre ai partidei. Essemplu învederatu în acésta privinți'a este acelu cutare Frater, carele de altmintelea nu e asiá de miseru ca și acelu-a ce aprinde luminările prin monastiri, ci unu „magnificu” Frater carui-a s'a concediutu caus'a educatiunii popularu. Acestu domnu Frater a fostu forte iscusitu intru a afli ol'a cu smantana și intru a bagá man'a în ea, (ilaritate,) foile deci au începutu a scrie multe despre acésta procedura a sa în causele instrucțiunii populari; dar' si elu asiderea păsându pre callea diaristicele spre a se apără, s'a doveditu, că inspectorii scolariu, magnificulu domnu consiliariu, nu știu nici să scrie! Acésta înse nu e vr'o noutate, căci tocmai în acésta Camera, acum 2—3 ani, dacă-mi aducu bine a mîinte, chiaru deputatulu br.

Simonyi a amintitu pre nume unu inspectore de acolo, carele nici numele nu si l'a scitu serie fora sminta! Si acestu luminatu domnu si pana asta-di respandese, ca inspectore scol. lumin'a si cultur'a între poporu, — pare mi-se tocmai în cottulu Aradului, între romani!

Voiu înse la acésta ocașiune a me margini numai la essaminarea, că ce a facutu guvernulu pentru eresceria și instrucțiunea poporului nemagiariu. Essaminandu acésta vedemu, că nu numai a'a facutu nimicu bine, — căci acésta ar' fi cum ar' fi, — ci guvernulu însuși a împedecat educatiunea poporului nemagiariu. Căci, într'adeveru, intr'abu: redicat'a unde-va pré on. guvernulu unu gimnasiu romanu, séu alta scola romana de ori-ce categoria? Legea înse dispone acésta. Séu — ajutat'el' elu vr'o scola romana cu diumetate de cruceri macaru? Noi romanii suntemu trei milioane de suflete, (întrevorbiri d'în partid'a estrema: „Numai doue mil. amice!”) bine, fia doue milioane, de si eu tienu și sciú că sunt trei milioane, destulu că acésta natiune romana de doue séu trei milioane de suflete, sacrifică patriei pre fia-care annu multa sudore și multi, forte multi bani, și cum-că guvernulu împedeca cresceria poporului nemagiariu, essemplu viu este Academia (întrevorbiri: Universitatea) asiá dara Universitatea de currendu infantiata în Clusiu, d'în cass'a publica. La acésta Universitate, redicata în Ardél, în midioloculu romanilor, decretandu-se de limb'a propunerii eschisivu limb'a cea magiara, pré on. guvernulu și partid'a sa dora nu voru avé temeritate d'a dice, că a înaintatu séu spriginitu învătământulu poporului romanu persecutandu-i și sciundu-i limb'a d'în scole!

Dar celu mai splendidu essemplu în acésta privinți'a este gimnasiulu romanu d'în Bradu. Onorabili domni reprezentanti voru fi sciundu că pre séu'a acestui gimnasiu, pre care poporulu seracu însuși l'a infantiatu, în acésta Camera, trei ani de dîle s'a cerutu neinsemnatulu ajutoru annualu de câte 4000 fl. si guvernulu cu partid'a sa totu de un'a a respinsu acésta justa cerere. Guvernulu și partid'a sa nu s'a îndestulatu, și elu de currendu, prin organele sale financiale, a adusu decisiunea, ca unu gimnasiu, și asiá forte seracu, să plătesca patru mii și doue sute de florini ca competiție de transciere, pentru acele obligatiuni de statu, pre cari sermanulu poporu romanu le-a daruitu acelu institutu. Legea înse dice chiaru și împede că dăruierele pentru astfelu de fundatiuni publice sunt dispensate de competițiile de transciere. — Representanti'a gimnasiului decia recursu la ministeriu, dar' recursulu s'arefusat. Si acuma, după ce totu venitul annualu gimnasiului abie i da 2500—3000 fl. dacă guvernulu acésta pretensiune a sa — după a mea parere, nelegale — o va scote pre callea essecutiunii, gimnasiulu va trebui să se închida, de cumva acésta nelegala pretensiune nu se va poté acoperi prin colecte de contributiuni d'în tota țier'a!

Si acuma se vedemu, ce salutaru, ecitabile și drepte dispusetiuni face guvernulu în alta privinți'a facia cu natiunile nemagiare. În cutare comitatu, care constă d'în 62,000 de romani și abie 2000 de alta natiunalitate, prin urmare și comitetulu cottesu constă d'în cam 5/6 romani, cari firesce nu pricepu limb'a magiara, (strig'iri d'în stanga: „fresce Cum asiá?”) — Comitotelu acestui comitatu au adusu rezoluțiunea, ca presiedintele, decisiunile reprezentantiei cottesse să le enuncie pre langa limb'a magiara și în limb'a maiorității, adeca în limb'a romana, séu dacă presiedintele n'ar scî romanesc se face a se enuncia și esplică acele maiorități printr'unu membru alu comitetului, pentru ca și maioritatea să scia, de ce este vorb'a, ce a decisu comitetulu. Acestu conclusu s'a luat cu unanimitate; însuși presiedintele supremu-comite l'a aprobatu, și nimenea n'a protestatu în contra-i, și credu că fia-cine, în care mai este o schintéua de dreptate și ecitate, nu pote avé nimica în contra-i; — și totu-si dlu ministru de interne candu d'în copi'a protocolului respectvei ședințe a veditu acestu conclusu, l'a nimicitu, motivandu, că nu e de lipsa si nu trebuie a se enuncia conclusiunile comitetului si în limb'a romana, ci numai în cea de statu, în cea magiara. După priceperea și iubirea de dreptate a dlui ministru deci, maioritatea n'are lipsa, nu trebuie, si nu-i este permis se scia că ce decide comitetulu! În acelu comitatu deci unde romanii sunt în absoluta maioritate, acolo lo-

ru nu li este permis se scia, ce decide reprezentanti'a lor cottesse!

Mai departe scimu cu totii, ca legea comunală dispune chiaru și nerestalmacibilu că, celu ce stă în relatiune de socote cu comun'a, nu pote fi reprezentante comunalu; mai departe scimu și aceea că — după acésta lege, pre reprezentanti'a comunalu în prim'a lînia comun'a o compune, éra în casu de recursu, decide definitivmente Universitatea comitatului, și de aci nu mai are locu nici unu felu de apelata.

În comunitatea Baiei-de-Crisiu între reprezentanti s'au luat 7—8 individi d'între acei virilisti, cari parte au luat bani imprumutu d'în cass'a comunala, parte posesiunea ei nemobile în arenda, și d'între cari una parte n'ia plătitu nici interesele după imprumutu nici arenda d'etoria d'în care cauza au si fostu dati în judecata. Contra acestorua facendu-se recursu la Universitatea comitatului, acésta a stersu pre acesti individi d'între reprezentanti comunali, pre bas'a legii positive chiare; și, de si după lege, contra conclusului Universitatii cottesse, addusu acésta cestiune, nici unu felu de recursu mai de parte n'are locu, respectivu recurrendu totu-si de a dreptulu la ministeriulu de interne, acestu-a a adusu conclusu nelegale și a enunciatu: că înandu cine-va bani imprumutu de la comuna séu tiendnd în arenda mosiele ei, nu stă în relatiune de socote cu ea, deci acei 7—8 individi sunt d'a se scoti între virilisti! Si pentru ce a comisu guvernulu acésta îndoita violatiune a legii? pentru că a speratu, cumcă prin acésta va aduce în reprezentanti'a acestei comune maiorimea la maioritate! Si dacă guvernulu în astfelu de casuri bagatele vetema legea îndoitu, ce violatiuni de lege va face în casuri mai de importantia?! Ministerulu de interne înse ar trebui să scia că, dacă guvernulu însuși calca legile în picioare și vatema moral'a necesaria fia-carei legi, atunci nici multimea cea mare nu va mai considerá legea de santa și neviolabila. Acea țiera înse, în carea legile n'au moral'a, și trebuie să se sustienă prin fortie și baionete, acea țiera este nefertica și n'are locu în lumea civilisata.

Că unde ducu astfelu de nelegalități și nedreptăți, ce impresiune facu ele a sup'ra poporului în contr'a carui-a se comitu, și pana intru câtu promove ele bun'a întielegere, nu voi spune eu, ci lasu să judece după întieptiunea sa onor. Camera.

Va dice pote cine-va că, contra astfelu de nelegalități trebuie să se recurga la Dieta, séu prin interpelatiune a se trage ministrulu concerniate la răspundere. Ei bine! Dar aceste căli s'au cercutu d'o mîia și o suta de ori, totu de un'a fora nici unu rezultatu; căci dacă Camerei presentăm vr'o petitiune, respunsulu de regula este acelu-a că, se predă ministeriulu pentru mai departe dispusetiune, éra de la acestu-a, după luni de dîle, să retramite petentiloru cu acea decisiune, că se aproba conclusulu, contra carui-a s'au plansu! — În câtu pentru interpelatiuni, e adeveratu că ministrulu e îndeterata a răspunde, pentru că e responsabilu. D'în esperinți'a înse scimu, că ministeriulu numai partidei sale e responsabilu, deci sie-si însuși. Astfelu de respunsabilitate înse nu este respunsabilitate parlamentaria reala, ci este numai o ilusiune. — În astfelu de casuri noi amu interpelatu pre guvernulu adese ori, respunsu înse n'am capetat; eu însuși am interpelatiuni de vr'o 5—6 ani, și de si am întefțtu a mi se respunde la ele, înaltulu ministeriu a tcutu și tace. Astfelu apoi, necapetandu nicăiri dreptate, recurgemu la Tronu și — ce se vede? Ni se dice că suntemu reactionari și conspirăm contra constitutiunii! Într'adeveru, on. Camera, grea și trista stare acésta!

Este cunoscutu că în anul 1871 în tota țier'a a fostu recolta rea. Comitatu Zarandului afora de acésta a avutu și aeea nenorocire că l'a ajunsu mai multe daune elementari, în urm'a caror'a s'a escutu o adeverata calamitate. Si acésta au potentiat'o essecutori de contributiune, cari au maltratatu și ruinatu poporulu. Comitatu deci în aretarea sa motivata, a descris regimulu trist'a situatiunii și l'a rogatu, să amane fora întardiare essecutiunea de dare, și pentru scaparea poporului de fome să-i asemue unu imprumutu de 60,000 fl. Regimulu înse la tote n'a respunsu nimica și essecutiunile s'au efeptuitu pana candu impilatorii de essecutori au

avutu ce luá de la omeni. Candu în fine essecutori au anuniatu guvernulu cumcă nu mai au ce essecuá si că si ei rabda fome, essecutiunea s'a sistatu pana după secerisiu, candu apoi essecutori ca locustele cu atátu mai mare furia s'au pusu în capulu neferticitului poporu. — Cu privinți'a la imprumutu de 60,000 fl. guvernulu a respunsu cumcă pentru astfelu de scopuri n'are bani, ci în loculu imprumutulu cerutu, a datu întieptulu svatu, ca cotulu să contraga unu imprumutu pre creditulu seu. Ca și candu cottulu despoiatu de tote isvorele materiale, ar avé vre-unu creditu la bancari, candu țier'a însuși nu mai are creditu la lume! Séu dora comunitatile potu avé vr'uru creditu, cari în urm'a nedreptei dări, aruncate a sup'ra lor s'au ruinatu totalmente?! Pentru că în acestu comitatu în care — preste totu, pământulu e forte slabu, partea mai mare nici nu are pamentu, ci stânci de pētra, pre cari nu numai grău și țeau, dar nici bradu nu crește, și totu-si acestu pamentu e clasificatu de antai'a clas'a, și pentru dare ca după atare, se essecuēda bietulu poporu de mai multi ani! Neferticitii de locutori au recursu la frunda și la ierba și au facutu guvernulu ofertulu, a'a cedé lui séu ori și cui acestu pamentu pretinsu de prim'a clas'a, în adeveru înse stânci de pētra, numai ca să scape de neproportunata dare de pamentu. Tote au fostu înse în daru. În fine a luat treb'a la mana universitatea cottului și a cerutu de la guvernulu încetarea reului, căci la d'în contra cea mai mare parte a cottului va constá nu d'în solvitori de dare, ci d'în cerstori, ce léu lumea în capu. Guvernulu înse și la acésta a respunsu, că — da, aceea dieu se pote, dar' elu nu e vin'a, și că elu nu pote să ajute.

Pentru a me rectificá, on. Camera, de ce m'am ocupatu în discursulu meu mai multu de sistem'a politica actuala a guvernului, de cătu de causele financiale, afu de lipsa a observá, cumcă eu un'a d'în principalele cause a crisei de bai și înspaimentatorului deficitu o afu în sistem'a și procedur'a politica a guvernului. Căci guvernulu face politica de partida, nenaturala și violinte. Apoi scimu, on. Camera, că dacă vremu să facemu unu lucru nenaturalu și violinte, ni trebuescu multu mai multe poteri și deci multu mai multe cheltuieli, și — credeti-mi, asiá e și cu administrarea și guvernarea unei țiere; dacă guvernulu face politica nenaturala și violinte, elu are lipsa de fortie îndoite și deci și cheltuesce îndoitu.

Dacă în loculu judetiloru de acuma, atátu de complicatu organizate și neductorie la scopu, s'ar introduce verbalitatea, nu suferé îndoieța, că nici a patr'a parte d'în personalulu judetiale de asta-di n'ar fi de lipsa, și asiá nici cheltuietele pentru judetie n'ar fi atátu de gigantice. Guvernulu înse nu introduce verbalitatea, d'în cauza că judecatoriile verbali trebuie să se folosésca de limb'a poporului, éra acésta elu, guvernulu, nu vré, căci devis'a lui este: a magiarisá în susu și în diosu și deci a octroá limb'a magiara la tote judetiele eliminandu cele nemagiare d'în tote locurile.

Apoi este lucru cunoscutu că guvernulu, candu vré să essecute vr'unu planu intru înteresulu magiarisării și intru daun'a natiuniloru nemagiare, afora de omenii sei, mai are lipsa și de omeni d'în sinulu acelor natiuni nemagiare. Pre acesti-a deci i naimese și i plătete bine mai bine decâtu pre uneltele sale magiare, pentru că ei și-vindu sangele și consciuti'a si trebuie să lucre în contra natiunii carea i-a nascutu și crescutu. Astfelu de individi asiú poté si numi, dar nu e de lipsa, căci guvernulu și asié i cunosce, pentru că acei-a i sunt nise articli forte scumpi, apoi aceea ce cu multi și crunti bani am cumperatu, nu uitămu asiá de iute.

Domnulu deputatu St. Gorove a facutu forte bine că s'a provocatu la prevedinți'a divina, căci eu sum de firma credinți'a cumcă cu sistem'a și politic'a de acuma, numai Ddieu bunulu va poté scapá țier'a de totala perire, dar' si Ddieu numai prin minni o va poté scapá. Minni înse Ddieu — asiá se vede, că nu mai vré să faca.

Eu credu, on. Camera, că dacă guvernulu însuși recunose că elu nu pote și nu scie scapá țier'a de rev, și nu pote, nu scie ori nu vré să dde poporului dreptatea și dreptulu seu, și dacă are naintea ochiloru interesulu țierii și nu alu seu parteculariu, atunci elu, numai prin acésta marturisire nu satisface de-

* A se vedé nr. trec. alu „Fed.”

torintiei sale, ci elu ar trebui să repasiésca de la cărma, si să ceda locul aceluor barbatii, cari scin, potu si vreu să ajute tierii si să dea dreptate popoului.

Eu tienu deci că avemu detorintia d'a sif cu midiloco legali pre acestu guvern, să repasiésca, era unu midiloco forte legale si ratiunale — asiá credu, este nevtoretea bugetului, pentru ca să nu mai pota essiste.

D'in tote acestea, eu nu votediu guvernului de asta-di nici unu cruceriu, si asiá au potu primf reportalu comissiunei centrali nici in generalitate, ci acceptu proieptulu de resolutiune alu dlui deputatu Helfi. [Abrobare in stang'a estrema." „Albina.“

Pest'a, 12. Fauru, 1873.

Voiu să me grabescu, pentru ca inca in acestu numeru să capetu pucinu locu, spre a repportá onorab. publicu catitoriu despre o petrecere, ce de unu sfru de anni incoce de regula se arangedia in sinulu coloniei romane d'in Buda-Pest'a.

Este sessonulu balurilor, inse cu tote acestea noi romanii de aici n'avemu să insemnâmu in cronic'a acestui sessonu de câtu numai o singura pagina, pre carea daca s'ar poté, amu scrie-o cu littere nestergibile de aur. — Satui de monoton'a vietia de tote diliele, fia-care moritoriu, incepundu de la muncitoriu de di si pana la boierulu d'in palatiu, toti ca-ita si nisuescu a-si procurá baremu unu momentu de distractiune placuta; unu momentu, in care să pota respirá liberu nu numai de grigele moleste ce urmarescu pre omu pana si in braciule lui Morfeu, ci chiaru si de cugetulu fatalu, care in continuu ne imboldesce si ni spune rece si categoricu, că tote sunt trecatorie.

Balulu este un'a dintre acelle petreceri introduse in vietia nostra sociala, carea face a se imbracisá si a-si da man'a spre cordeala stringere, chiaru si acelloru-a, pentru cari, pote, intre alte impregiurari nu prea avemu mare simpatia. In balu elementele celle mai eterogene se reconciliadia, se contopescu in unu intregu si pentru unu momentu facu să dispara ori-ce consideratiune, numai ca bucuria generala, precum si bucuria propria să fia completa si nescirbita.

Dar' să trecemu la objectu. Onorab. cetitori vru binevoli a me insoci in sala cea pomposa de la „Hotel Grand“, unde eri sera s'a serbatu balulu Romanilor d'in Buda-Pest'a. Acestu balu romanescu in capitalea tierrei unguresci, precum in anii trecuti asié si acum, n'a lipsitu a reess' câtu numai se pote de splendidu. Publicula a fostu numerosu si allestu, si cu tote că o parte nu neinsemnata a formatu-o strainii, coloritulu balului a fostu curatu romanescu, la ce a contribuitu nu numai frumosulu numeru allu familieloru romane si junimea preste totu, ci mai vertosu jocurile nationali romanesci. Roman'a, Batu'a si Calusierii, sunt jocuri, cari pre de o parte representa elegantia si estetic'a, era pre de alta parte voinicia si eroitatea barbaresca, caracteristice romanului, si totu-odata confirma genuin'a ereditate a istoricului jocu stramosiescu.

Sunt aproape diece ore, sal'a e plina de publicu si cu tote acestea joculu nu se incepe. Ce pote fi ore caus'a? — Abid mi-pusei acesta intrebare si indata vediu că in giurulu usiei se nasce miscare. Membrii comitetului arangietorin cu palariile in mani, cu capetele sbirlite, vream să dfcu frisate, amblau ca itiele in susu si in josu si nu audiam alt'a, de câtu că „vine“ „e a!“ Eram tocmai de ceru espicatiune de la unu vecinu, candu de-odata vediu că intra in sala o dama innalta cu vestmentu bogatusi elegantu de matasa galbeno-orangiu, condussa de braicu de unu calaleru. Audii apoi sioptiundu-se, că aceea e mam'a balului si atátu a fostu de ajunsu spre a scif, că dam'a cea innalta si maiestosa este Elen'a Mocioni. Dar' nici nu avui tempu se observu unde se asedia mam'a balului, că-ci indata in urm'a dinsei intrara in sala alte doue dame nu de mai pucina imposantia. Erá gratios'a Dna Leontia'n Romanu in vestmintu ros'a elegantu, preseratu cu stelutie de argintu, apoi sor'a dsalle dsior'a Ermin'a Balmiri, carea, in vestmentulu seu albu ca neu'a, incarcatu de trandafiri, cu privirea sa dulce si simpatica representá modestia si afabilitatea personificata si adeverat'a nobletia de inima.

Intr'acestea music'a si-intinse cordele si oculu se incepú. Mi-cautai deci unu locu ac-

comodatu spre a face o revista preste publiculu adunatu. Marturisescu că nu era lucru usioru a distinge nici chiaru fetiele cunoscutu. Gratifosele dsiore br. Popu mi-atrassera a-tentiunea indata ce valsulu fantasticu incepu a undulá. Dsior'a Aureli'a prin seriositatea sa impunetoria, ér' dsior'a Elen'a prin jovialitatea sa incantatoria desvoltau cea mai puternica atractiune. Apoi amabil'a domnisiara Mari'a Mihályi, prin elegant'a sa toaleta, atitudinea nefortata, prin zimbirea atragatoria si-cascigá simpatia generala; nu mai pucinu placute, incantatorie si cu gustu imbracate erau si dsioarele Babesiu. Asemenea dsior'a Iuli'a Ratiu, dsior'a Bogdanu, dsior'a Sierbanu, dsior'a Fauru, dsior'a Nedelco si altele, allu caroru nume, cu parere de reu marturisescu, că nu le-am potutu afia.

D'intre matronele romane, afara de mamele dsioreloru amintite mai susu, au mai participatu la acesta petrecere romanescu inca dn'a Vornic'a dn'a Stanescu d'in Aradu, dn'a Ratiu d'in Turd'a, dn'a Gidofalvi, dn'a Besanu, cari tote au escellatu nu numai prin toaleta elegant'a, ci si pria amabilitate si gratie. — D'intre straini amu avé să amintimu famili'a Chery, Arányi, Martinovicin d'in St. Andreiu si Kálay. Dsior'a Chery, pre câtu de frumosa, pre atátu de placuta si de amabila. Cu acest'a asiú fi terminatu revist'a, inse eram aproape să uitu a amentí, că salb'a romanescu cu galbenii scilpitosi de la grumadii dsioarei Mari'a Mihályi, precum si legatur'a in tricoloru romanescu de la grumadii dsioarei Arányi au cascigata complacerea intregului publicu romanescu, cu atátu mai vertosu, că cea d'in urma se tiene de natiunea magiara.

La 1 ora dupa mediulu noptii music'a intoná meisulu lui Mihaiu eroulu si 12 juni romani, ca bradii, in costumulu nationalu intrara duoi cu duoi in sala si jocara Betut'a si Calusierulu. Aceste jocuri intru atát'a placura publiculu, încátu applausele nu mai voiau să aiba capetu. Marturisescu că-mi saltá inim'a de bucuria la privirea acestoru juni atleti, cari se produssera asié de minunatu, încátu strainii, cari nu aveau nici ideea de aceste jocuri, remassera uimiti. La acestu splendidu resultatu a contribuitu in prim'a linia presedintele comitetulu arangietorin Gabrielu Mihályi jun. apoi Petru Trutia, ca vatavu allu calusieriloru. Onore voe, bravi tineri romani!

La inchiare voiu să mai repetu, că balulu romanescu a fostu câtu numai se pote de splendidu. Dupa 5 ore matutine publiculu s'a imprasciatu pre deplinu satisfacutu. M.r. C.

ROMANIA.

Adunarea deputatiloru.

Siedinti'a de Marti, 23. Jan. 1873.

Sub presiedinti'a dlui Dumitru Ghica. Fiindu presenti 85 deputati, — dupa aprobarea summarului siedintiei precedente, se urméza cu desbaterca reformei codului de procedere penale.

Se dá cetire articulu 58.

D. T. L. Maiorescu propune a se discutá acestu articlu cu art. 96, că-ci ambele contienu mesure preventive in contr'a pressei, arestarea si secestrarea.

Dsa combate art. 58, pentru că nou'a dispositione d'a se secestrá díarele este o lovire addussa libertatii pressei, care libertate fiindu scrisa in constitutiune, prin acestu articlu se isbesce indirectu constitutiunea. Libertatea pressei e unu principiu importanu d'in tiererele occidentale. La inceputu press'a era sub autoritatea disciplinara a guvernului; mai in urma se introduse d'a se face libera press'a, ori-cátu de mari aru fi periciele acellei libertati. Libertatea pressei este daru scutirea ei de sub poterea guvernului, fára ca acest'a să insemneze licentia; este luarea ei de sub autoritatea poterii essecutive, darea ei la o autoritate care nu depinde de guvern. Dandu press'a sub jurisdictiunea juriului, constitutiunea a iutiellu că n'are incredere in politia si in judecatori constituiti, ci in jurati. In constitutiune este inscria libertatea pressei si jurisdictiunea ei; a veni adi in modu indirectu să luámu mesure contra ei este o contradicere. Ce dice art. 58? Unu díaristu a publicatu o calomnia in contra guvernului; atunci judele e in dreptu a oprí díariulu, a-lu confiscá si a arrestá pre díaristu. Ce mai dfce articulu? Sè se faca recursu la camera de punere sub accusare. Ei bine, de si se va face, camer'a

de punere sub accusare nu e tienuta a se pronuciá indata si arrestulu pote tiené 2—3 lune. Judele de instructiune, care va secestrá unu díaru, nu se va convinge nici o-data că a facutu reu. Si apoi camer'a de punere sub accusare este si ea unu tribunale dependente de guvern.

In art. 96 se autorisa judele de instructiune a da mandate de depunere in contr'a díaristiloru, ceea ce pote tiené inchisu pre díaristu mai multu tempu.

Prin urmare tote aceste confiscari si arestari adducu pagube enorme díarielor — pagube pote nejustificate — si tienu pre díaristi arrestati. Intentiunea manifestata este d'a se esclude prin legea de tacia libertatea pressei prescria prin constitutiune; este o violare a constitutiunii.

Eu nu appartieniu opositiunii care banuesce guvernulu; recunoscú că press'a — cu esceptiuni — a ajunsu in stare deplorabile, că díaristii n'au mesur'a lucrului de atacatu, că díaristic'a a atacatu lucruri santfte prin constitutiune, că-ci a atacá pre Domnitorulu este a atacá pactulu constitutionale.

Dara, reulu fiindu datu, nu voiu ca remediulu să fia mai reu. Press'a nostra de adi e mai reu veduta ca acum 30 de anni. Remediulu adi pote fi dara dispretialu universale. Secestrandu unu díariu si inchidiendu pre díaristu 6 lune, si candu juratii l'achita, atunci autoritatea guvernului si a dinastiei s'ammesteca cu ideea de injustitia, de arbitraru, atunci candu verdictulu poporulu i declara ca innocenti. Nu este iertatu a díce: nu cunteza a modificá constitutiunea. Ea prevede modulu d'a o modificá si totulu e ca procederea să nu fia despotica, ci constitutionale: atunci reformarea este afirmarea ei.

A lassá inse unu principiu d'in constitutiune si prin legi detaliate a surpá acellu principiu, nu este oportunu si justu. Una lege e nulla pana nu se intiparesce moralmente in sufletulu poporulu: candu dara libertatea pressei e intiparita in natiune, nu e bine ca alaturi să essiste negatiunea ei. Poporulu se face indiferente, nu mai intiellege ce este libertatea pressei si perderea este enorma. Pote paré buna pentru momentu acesta mesura, inse in genere e reu, că-ci e impossibile a se admite contradicere in consciintiele omeniloru. La noi magistratii nu sunt inamovibili si independinti de guvern. Aceste mesure dara in Franci'a s'aru traduce astu-felu: politiaului i dau dreptulu d'a secestrá díariele, d'a inchide pre díaristi, că-ci eu nu vedu adi distinctiune intre politia si judele de instructiune. Neavendu inamovibilitate si independinti'a, judii de instructiune sunt mai rei de câtu politiaii. Se pote vedé in alte giere că judii de instructiune să devina politiaii. La noi in totu timpulu se numescu judecatori de instructiune fára a fi mai trecutu prin alte posturi: ei sunt la discretiunea guvernului; printr'o adresa simpla se pote departá ori-candu. In contr'a politiaului amu dreptu a intentá actiune, candu abusa; in contr'a judecatorului de instructiune, procederea e multu mai complicata si ellu e aproape irresponsabile. Deci judele pote fi mai reu de câtu politiaulu. Daca la noi magistratur'a nu e asiá, acest'a i face onore ei, era nu sistemei. (Applause.)

Avemu dara să dámu díariele pre man'a unei autoritati disse judiciarie, dara care in faptu va depinde de guvern.

Credú că guvernulu acestu-a nu va abusa p ré m l t u d'aceste mesure. Dara cine-mi garantéza că guvernele viitorie nu le voru esplotá cu asprime?

S'au commissu relle d'in partea pressei? Sè se indrepteze cu ocasiunea reformei curtii cu jurati, si liberalii, chiaru ultra-liberalii voru consimti, in interessulu pressei, a pedepsi calomniele si rellele.

La noi guvernulu, astu-felu cum administréza, are in aparintia mai multa potere de câtu ori unde. In Prussi'a unu ministru de justitia are multu mai pucina potere! acolo inse nici odata ellu nu-si permite a destitui pre magistrati printr'o simpla adresa. Acolo inse poterea e tare, era la noi ministrii cu mesure energice sunt forte slabi. Caus'a e că acolo legea e lege.

Preste câtu-va anni va veni unu guvernulu care s'arresteze díariele de colore contraria si vomu avé unu sfru de díaristi arrestati arbitraru, judecatori persecutati de o parte s'au dati afara arbitraria. Astu-felu se dá nascere la o partita de resbunare. (Applause.)

Statulu nu e nici albu nici rosú; legea nu trebuie se permitta persocutarea arbitraria a unei partii d'in tierra, că-ci nimene n'are dreptulu a díce: eu trebuie să essistu in statu, era tu nu.

Cea mai periculosa arma, cellu mai periculosu ascutisiu este acestu-a. Trebuiescu dara legi armonice si ecuali pentru toti.

Este patrioticu si dinasticu a nu lassá cá juriulu se achite díaric persecutate arbitrariu.

Pentru tote aceste cuvinte, propunu a se sterge la articulu 58. ultimulu alineatu, era la articulu 96. să se declare categoricu că in acésta tierra nu se voru da mandate de depunere in contr'a pressei. (Applause lungi.)

D. G. Costa-Foru. Voiu satisface pre d. Maiorescu, suprimendu acella partii d'in articlu si cu tote astea díariele voru continuá a fi secestrate si díaristii arrestati in virtutea codului penale, pana nu veti reformá sistem'a acestui codu. Amu propusu aceste reforme chiaru in interessulu pressei. D. Maiorescu si-incipuiesce că suntemu in evulu mediu candu s'ardeau díariele si díaristii, si vine se ni propuna a devimá pre facia constitutiunea. Cu acésta pote că vre să i-se redice o statua. Era daca n'are dorintia d'a-si da importantia si a fi admiratu, atunci totulu a fostu de prisosu, că-ci in locu d'a sustiené, a combatutu press'a. Suprimu acesti articli, dara press'a va fi mai reu de câtu adi. Despotismulu adi e pre strade, era nu la potere.

D. L. Eraclid. Petroliu!

D. Costa-Foru. Asiá este! Nu má. e nici unu suveranu care să fia despotu: s'au indreptatu toti. (?) Reulu e in alta parte si e inutile a ne teme de inamici puternici cari nu essistu. Credeti că noi vremu a suprima libertatea pressei?

D. Maiorescu. Nu in intentiune, ci in faptu!

D. Costa-Foru. Atátu mai reu. Dícea d. Maiorescu că acestu guvernulu nu e tocmai ré, dara totu e reu. Probatu-ne.

D. Maiorescu. Este arestarea preventiva a díaristiloru; este inlocuirea judecatoriloru cari aveau s'arresteze pre d. Beldimanu de la „Adeverulu“ d'in Iassi. Sunt in contr'a processelor de pressa, că-ci ele sunt periculose.

D. Costa-Foru. Va se díca vreti a ne face se calcámu constitutiunea. Ea dice că press'a e suppusa codulu penale. Nu essiste libertate fára dreptu si detoria d'in care resulta. Press'a nu e libera. Libertatea nu existe; essiste numai drepturi si detorie. De ce nu pledati tote libertatile fára margine? Se corrumpe pporulu, copii, toti: acestea sunt calomniele. Nu e permisso ca unu professore se propage vitiaulu, desonorea, calomni'a. Cnm ni spuneti că inchidiendu preventivu pre díaristi amu calcatu constitutiunea? Dara unde díce ea că nu essiste aresta preventivu?

D. Maiorescu. Acésta se intiellege ori candu se dice libertatea pressei, de candu s'a admissu aceste cuvinte in vocabulariu.

D. Costa-Foru. Constitutiunea dfce că press'a e libera, dara că deliectele ei se pedepsescu conformu codulu penale. Modificati codulu s'au constitutiunea, că-ci noi vomu continuá a arrestá preventivu pre toti díaristii si pre toti culpabili. Nu cunoscemu privilegie intre culpabili, intre cei ce committu crim'a cu condeulu s'au altu-felu. Daca d. Maiorescu vré ca acesti-a să nu fia urmariti ca tota lumea, bine-voiesca a propune modificare intregulu codu. Noi, guvernulu, amu fostu in constitutiune si regulati lassandu să se essecute legile, nedandu ordine judecatoriloru să nu inchidia pre díaristi. Vi declarámu că n'amu facutu-o si nu o vomu face. Suntemu detori a applicá legile, a protege victimele, era nu a fi eroi. Bine amu facutu noi si judii de instructiune arestandu pre díaristi: unii au facutu recursu, appellu, si au fostu liberati, altii nu. Mi-para reu că d. Maiorescu n'a interpellatu pre ministru despre alte destituiri de câtu de cea facuta la Iassi, cu ocasiunea arestării dlui Beldimanu, care redactá díariulu „Adeverulu.“

Person'a Domnului e sacra, díce constitutiunea, sacra si inviolabile. Trebuia dara să se urmaresca díariulu ori nu?

D. Maiorescu. Da: la jurati!

D. Costa-Foru. Ast'a e frumosu. Dara cine erá să-lu duca la jurati?

D. Chitiu. Prin mandatu. D'ace'a i

ebita juratii, pentru că i tîneti arrestati preventiv cîte 6 lune de zile.

D. Costa-Foru. Aretati mi cum s'è facemu! S'è ve vedu! Ori se vi arretu eu!

D. Maiorescu. Multiamescu.

D. Costa-Foru. S'è-mi multiamiti. Applausele nu se i'eu de g'èb'a, se platescu.

D. Maiorescu. Ve asiu rogá s'è-mi lassati afara d'in discussiune person'a mea.

D. Costa-Foru. Mi e greu.

Presiedint'ele. Ve rogu, dle ministre, s'è nu complicati discussiunea; aveti destulle midiloce Dvostra. (Applause viue.)

(Va urmá.)

VARIETATI.

** (Illegalitate la allegere de notariu comunale provenita d'in abusu de potestate officiale.) D'in Desiu primiramu urmatori'a scire electrica.]*

„La allegerea notariului c. in Cascau. Nicolau Tunusu, intrunindu 39 voturi, fu respinsu de judele processuale Buzuru, facia cu 3 voturi alle contracandidatului Váradiszigá. Se va face reclamatiune.“

* (Noue Planuri de magiari s'are.) La diliele aceste apparú o brosiura, intitulata „Devis'a“ in care autoriulu e in interesu la firei magiarismului propune urmatoriile: cei ce nu vorbescu limb'a magiara, s'è nu se numesca dupa nationalitate: romani, serbi slovaci etc. si causa nationala va incetá. (S'a facutu la conscriptiuni si totu-si nationalitatele neci au peritu, neci s'a contopitu in gloriosulu elementu asiaticu. Red.) La ministeriulu internelu s'è se infintiedie unu departimentu separat, pentru tînerca in evidintia a latirei magiarismului; (Nu este trebuintia, pentru cã tote ministeriele facu acesta trebusiora. Red.) carele va cercá pedecelè si afflandu-le le va inlatrá indata. Poporulu trebue indulcitu si cascigatu pre ascensu. Scolele poporale s'è stee tub sistema militare; profesorii s'è se iee d'in bonvedu cu rangu de subofficieri, éra inspectorii scolari cu rangu de locuteninti, apoi autoriulu reclama dreptulu de magiarisare in poterea dreptulu ce are cellu mai cultu asupr'a cellui inferiore in cultura. (De cultur'a vostra superiore, ce nu essiste n'au neci o frica nationalitate. Insa-si cultur'a solului vostro este de la straini, de la voi nu aveti. Red.) Se plange, cã strabunii n'a fostu cu luare de sema la fruntarielu tierrei lasandu acolo numai nationalitate, cari dupa situatiunea naturale sunt in legatura cu fratii lor de unu sange d'in tierrele invecinate. — Foi'a clericale — conservativa „Magy. Polit. scriindu despre nou'a impartire a comitatelu, adã tempulu presinte forte oportuun pentru stergerea cuiburilor unde nationalitatele grassedia, pentru cã in presinte ar fi stabilitu agitatiune in tierra si dieta;]* éra ma tardu, intarindu-se elemintele straine, magiarii au s'è facu cu elle alta socotela. „Reform'a“ organulu lui Lonyai scire: „Anulu 1877. ni dede tierr'a pre mau'a nostra cã s'è o eroimu dupa chipulu si assemenearea nostra“ — asiatica.

* († Necrologu.) Imperatess'a Carolina Augusta veduv'a imperatului Franciscu (a patr'a muierè a costui-a) au repausatu in 9. Febr. a. c. la 12 ore d'in di, in castellulu imp. d'in Vienna. Repausat'a au fostu fic'a regelui Maximilianu I. d'in Bavaria, nascuta in 8. Febr. 1792. In 8. Juniu 1808. se maritasse dupa Wilh. Frider. Carolu principele de corona si mai tardu regele de Württemberg'a, éra in 1814. se despartisse de d'insulu si se maritá la 10 Noemvre 1816.

*] Cu dat'a Desiu 7. Februauiu, a. c. la 10 ore demin. sosita la Pest'a in 7. Febr. 1 ora d'in di, éra la Red. „Fed.“ numai in 9. febr. la 11 ore, ceea ce dovedesce cã servitiulu telegraficu d'in Pest'a este cellu mai ticalosu in tota Europ'a, Asi'a, Afric'a, Americ'a si Polinesia. — D. Ministru resp. scie si cunosce, si face — nemie'a mare.

*] Dar' urr'a in contr'a vostra este mai mare decâtu ori si candu alta data; daltmintre dacã agitatiunile vi-se paru prea pucine: vi-se pote ajutá, — éra cãtu pentru socotele, — acest'a o voru face-o cu voi nationalitatele la tempulu s'eu, fiti siguri! Red.

dupa Franciscu imp. Austriei, carele repausá in 2. Martiu 1835, deci repausat'a au traitu 38 de anni in veduvia si preste totu 81 de anni.

* (Ministrulu de justitia), avendu in vedere unele casuri, unde essecutorii judecatoriesci au intempinat resistintia si auctoritatele administrative au refusat a li da assistentia, a recercatu pre ministrulu de interne, ca s'è iee mesurile necesarie, ca in casuri de aceste essecutorii judecatoriesci s'è pote capetá assistintia necessaria seau de-a dreptulu de la organele de securitate, seau prin midilocirea siefului lor, precum sunt commissarii de securitate, pretorii, etc. si numai in casulu candu de la acesti-a n'aru capetá assistintia ceruta, s'è se adressedie cãtra vice-comitele insu-si.

* (D'in vietia parisiána.) Unu advocatu d'in Parisu locuesce cu froros'a si jun'a sa socia preste véra in o villa destetata de pre malulu Seqvanei, nu de parte de Parisu. Inse, fiindu cã ocupatiunile salle facu, cã elu in fia eare d'è se nu absinte d'in Parisu, jun'a sa socia se afla singura o mare parte d'in di, cã si d'in nopte. Acésta singuretate, care apesa forte sufletulu viuoin alu junoi femeie, este unu astfelu de necasu greu, chiaru si dupa opiniunea unui colonelu de cavalleria, stationatu in apropiare, in cãtu acestu-a cu multa generositate dedica bieteii sufferitorie in fia care di cãte duoe ore d'in orele salle de séra libere. Dar' fiindu cã a vitatu a conosce in acésta privintia, si parerea barbatulu femeii si dorindu a incunjiurá ori ce conflictu, ordoná cã totu de una unii d'in trimbittiasii sci cei mai buni s'è se postedie pre malulu Seimei in distantie anumite, cari apoi se signalisedie sossirea barbatulu numai de cãtu, cum se va ivi pre orizonte. Advocatulu, uimitu de continuele distinctiuni nopturne, intr'o séra se cobori mai afundu pre malu, pentru a conosce insecenatorii; d'in nenorocire inse elu allunecá si cadit in fluviu. Vigilielu lu-veduira cadiendu; inse neci unulu nu alerga spre ajutoriu, ci cu indatenata punctualitate signalisara sosirea advocatulu, care éra mai pre aici se o patiesca cu curiositatea sa, dacã nescie tierani, ce treceau pre acolo, nu lu-scoteau. Colonelulu, care inca in acea nopte a auditu de intemprare, simulandu compatimire, dogeni trimbittiasii pentru negligentia lor. „Die colonelu.“ respunse uoulu d'intre ei „omulu [advocatulu] innotá pre apa la valle, cãtra villa sa, innotá mai rapede de cãtu cum indatená a merge. Astfelu apoi am cugetatu, cã vomu face mai bine dacã vomu signalisá, de cãtu dacã lumu scote d'in apa.“

* (Multiamita si rogare.) D'in partea soc. de lect. a tenerime rom. de Beiusiu se aduce profunda multiamita totoruru O. D. Redactori, cari binevoira in an. trec. a ni tramite pretiutele lor diurnale; precum si d-lui I. C. Dragescu, pentru opusiorulu d-salle „Doruri si Sperantie“. assemenea si D-lui Vict. Russu pentru opusiorulu d-salle „Suspinele Silveloru“ Cu acesta occasiune rogámu pre DDi Red. si autori atãtu de d'in coce, cãtu si de d'incolo de Carpati, cã s'è binevoiesca a ne ajutorá si in cursulu acestui annu.

* (Denumiri.) D. Demetriu Trutit'a oficiale la curtea de compturi este numitu notariu la judecatori'a reg. de Sighisiora. (Ardealu.) Dlu Gavriila Bodea, fostu notariu comunale, este numitu essecutore la judecatori'a cercuale d'in Borosiu-Ineu. (Ung.)

* (Officiu postale.) In comunitatea Magiariasiu intre Feldior'a si Héviz [distr. Brasieului] s'a infintiatu officiu postale, comunicandu intre Sedisior'a si Brasieu.

* (I menéu.) D. Ionu Corneliu Tacitu profess. la gimnas. rom. d'in Brassieu si Domnsior'a Ecaterina Tipeiu, (fic'a Dlu protopopu gr. or. d'in Sabisiu (Transsilv.) Ionu Tipeiu) si-au serbatu cununia in 30 Januariu, a. c. st. v. — Fericire si indestulare nouiloru casatoriti!

* (Classea de dieta) a profesoriloru de la universitatea d'in Clusiu s'a regulatu prin decretu imp. d'in 28. Jan. 1873. si a nume cei ordinari s'a insfratu in Classea VI. éra cei extraordinari in a VII. classea de dieta.

* (Statutele) institutulu commer-

cialu ipotecariu d'in Sighetulu Maramuresiulu s'a approbatu prin miniss. de agricult. industr. si commerciu, cu dat'a 6. febr. a. c. Nr. 1600.

* (Noui osepti patru pedi) In gradina zoologic'a a societatii de acclimatatiune d'in Pest'a, au sositu 5 lei, 1 leopardu si 1 hyera petata, cumperate d'in menageria Domnei Casanov'a. Deosebitu frumosu este leopardulu si unu leu mascuru de 8 anni.

* [Petóti si Kossuth sunt slovaci.] Diuariulu slovacescu „Narodne Noviny“ dice cã constitutiunea unguresca este imprumutata de la Slovaci; apoi trece la literatur'a magiara si afirma, cã Petóti, eonoscutul june poetu magiaru, a fostu fiulu lui Petrovics, d'in coitulu Nogradului; éra pre mam'a sa a chiamatu-o Maria Hruz, d'in cottulu Thurocz. In fine si Kossuth e slovacu, fiindu cã proprietariulu Libhardt Kossuthfalvi possede Abedariu, d'in care Kossuth a invetiatu slovacesse. Asid este; inse slovacii, dieu, pucinu au cascigatu de la acesti doi fi ai lor.

Romania. Onorab. nostri ciitorvoru fi cetitu in repportulu despre siedintia camerei deputatiloru Romaniei, in carea, prin votu aproape unanimu, s'a decisu a se tramite imperatessiei Eugeni'a o adresa de condolintia pentru mortea imperatorelui Napoleon III. Acum suntem in pusetinne d'a publicá nu numai testulu adressesei, ci si respunsulu imperatessiei Eugeni'a.

Adress'a camerei deputatiloru Romaniei este urmatori'a:

Domna,

Adunarea deputatiloru Romaniei, in antai'a di dupa reinceperea lucrãriloru salle, a consideratu ca o detoria sacra de a esprime prin unu votu solemn viua sa dorere pentru mortea imperatului Napoleon III. si a marturi in acelu-a-si tempu profund'a recunoscintia ce natiunea romana va conservá totu-deuna cãtra memori'a Augustului Imperatu, pentru bine-facerile ce a facutu causei romane.

In calitate de presiedinte allu Camerei, si insarcinat de dens'a, am marea onore de a aduce acestu votu la cunoscintia Majestãtii Vostre.

Am onore, Domna, de a fi allu Majestãtii Vostre Imperiale cu celu mai profundu respectu. etc. Dim. Ghica.

A dou'a di dupa espedirea adressesei de mai susu d. presiedinte allu Camerei dá cetire de pre tribuna urmatuorulu respunsu:

Principelui Dim. Ghica.

Ve rogu a esprime recunoscintia mea cãtra Adunarea deputatiloru Romaniei. Esprimendu-mi simtimentele salle de gratitudine pentru servitielu date natiunii romane de imperatulu si asociandu-se cu dorerea mea, adunarea mi-a datu preciose consolatiuni.

Imper. Eugeni'a.

Adunarea a primitu acestu respunsu allu Imperatessiei cu celle mai viue si mai respectuose applause.

Russia. Conte Sjuwaloff éra se va duce la Londonu, fiindu plenipotentiatu d'a inchisat una conventiune pre basaa consulariloru, avute la prima sa calletoria la Londonu. Foiele annuncia, cã ministrulu de rebelu a ordonat uimmultirea proviantulu cu tote cã in magazinele militari d'in Odes's'a se afla proviantu pentru 500,000 ostasi si 200,000 Tseverti.

Turcia. Serbi'a cere de la portu autorisatiunea, d'a poté acreditat agentu politici la curtea de Parisu, Berolinu si Petrupole. Ministeriulu Turciei e appecat a face de totu independenta baserie'a bulgara. Acésta afacere va ajunge in diliele aceste inaintea consiliulu de ministri.

Spania. In un'a d'in siedintiele mai recente alle congressulu, Zorilla, ministrulu presiedinte, presintá o pretensiune de creditu de 12 millione fl. spre latirea reielei telegrafalui. La una interpellatiune Zorilla respunse,

cã elu deplange attentatele Carlistiloru, guvernulu desvolta energia, bandede lui Maestrazo fura nimicite. S'è batto fu batutu, una banda de 1200 Carlisti assemenea fù deplinu batuta si pardú 38 morti intre cari si 2 preuiti. Zorilla dechiara, cã rescolla cãtu de curundu va fi innabusita si comunicatiunea cu Franci'a in scurtu tempu restituita. La interpellatiunea lui Lagunero Zorilla respinge accus'a redicta contra auctoritatiloru francesc. cã ele aru sufferi insurgentii spanioli si dice, cã tînetu'a Franciei care interneidia pre Carlisti, este astfelu in cãtu numai lasa nimicu de doritu.

Austria. Diuariulu „Tagblatt“ comunica urmatorielu despre conferintia de eri a clubulu polonu: Din discursulu lui Goluchowsky, referitoriu la reform'a electorale, s'a vedutu, cã Polonii n'au neci cea mai mica causa a nu crede guvernulu, ba e mai consultu a acceptá situatiunea, si a trage d'in ea possibilele folose. Clubulu poloniloru, dupa desbattere mai lunga, sustiene decisiunea addussa in annulu trecut, a essí d'in Reichsrath, indata ce reform'a electorale va fi presentata. Clubulu decise mai de parte, a concrede lui Goluchowsky alegerea barbatiloru de incredere ai clubulu spre inceperea si continuarea negociatiuniloru. In septemana venitoria se va tîne siedintia decidiatoria a clubulu polon. Sponsalielu mare ducesei Mari'a de Russi'a cu principele Alfred de Angli'a este lucru decisu.

Sciri electrice.

Londonu, 9. Febr. Sponsalielu (incredintiare) principelui Alfredu cu Mare-ducess'a russeca Mari'a s'a facutu prin procuratiune si se va notificá in scurtu tempu officialmente la tote curtile europene.

Madridu, 10. Febr. Zorilla dechiara in congressu, cã regele are intentiunea d'a abdice, si nu pote fi abatutu de la acestu propusu pre langa tote incercãrile facute. S'a facutu propunerea d'a dechiará congressulu de permanente.

Viena, 11. Febr. S'è affirma, cã Maj. Sa va sanctioná mane projectulu despre reform'a electorale.

Parisu, 11. Febr. Una depezia telegr. d'in Madridu comunica, cã in acésta sera se va proclamá R. public'a.

Madridu, 11. Febr. Regele persiste a abdice; abdicerea va fi asta di comunicata cortesiloru; dupa ce cortesii voru fi adusu vre unu concludu, ministeriulu va resigná. Cortesii se deabiara in comisiune permanente.

Bucuresci, 11. Febr. Pre langa tote urgentãrile Russiei lini'a ferrata Iassi-Kisienew nu va fi deschisa in vér'a venitoria, pentru cã tunelurile sunt pline de apa si amenintia cu surpare.

Bursa de Vien'a de la 11. Fauru 1873.

5%, metall.	69.75	Londra	105.85
Imprum. nat.	73.60	Argintu	107.60
Sorti d'in 1860	105.75	Galbenu	5.17
Act. de banca 1000.—		Napoleond'or	8.67 1/2
Act. inst. crec.	332.25		

Propriet., edit. si red. respundiet.:

ALESSANDRU ROMANU.